

«ΚΥΡΙΕ ΒΑΝ ΓΚΟΓΚ! Ωρα να ξυπνήσετε!»

Ο Βικέντιος περίμενε τη φωνή της Ούρσουλα, ακόμα και μέσα στον ύπνο του.

«Είχα ξυπνήσει, δεσποινίς Ούρσουλα», της απάντησε.

«Όχι, δεν είχατε», γέλασε το κορίτσι, «μα τώρα έχετε ξυπνήσει».

Την άκουσε να κατεβαίνει τις σκάλες και να πηγαίνει προς την κουζίνα.

Ο Βικέντιος στηρίχτηκε στους αγκώνες του και πετάχτηκε από το κρεβάτι. Οι ώμοι και το στήθος του ήταν γεροδεμένοι, τα μπράτσα του σφιχτά και δυνατά. Ντύθηκε γρήγορα, έχυσε λίγο κρύο νερό από την κανάτα στη λεκάνη κι άρχισε ν' ακονίζει το ξυράφι του.

Ο Βικέντιος απολάμβανε την καθημερινή τελετουργία του ξυρίσματος· το ξυράφι κατέβαινε το πλατύ μάγουλο, από τη φαβορίτα ως τη γωνιά του φιλήδονου στόματος· ύστερα το δεξί μισό του πάνω χειλιού πέρα από το ρουθούνι, και μετά το αριστερό μισό φτάνοντας τελικά, κάτω στο σαγόι, ένα τεράστιο στρογγυλεμένο κομμάτι ζεστού γρανίτη.

Ύστερα έχωσε το πρόσωπό του σ' ένα ματσάκι από χορτάρι και φύλλα βελανιδιάς από το Μπραμπάντ που ήταν πάνω στο μπουφέ. Ο αδελφός του, ο Τεό, τα 'χε μαζέψει από το λιβάδι κοντά στο Ζούντερτ και του τα έστειλε στο Λονδίνο. Με τη μυρωδιά της Ολλανδίας στα ρουθούνια του η μέρα άρχιζε καλά.

«Κύριε Βαν Γκογκ», φώναξε η Ούρσουλα χτυπώντας πάλι την πόρτα, «ο ταχυδρόμος μόλις άφησε αυτό το γράμμα για σας».

Αναγνώρισε το γράψιμο της μητέρας του κι άνοιξε το φάκελο.

«Αγαπητέ Βικέντιε», διάβασε, «θέλησα να σου γράψω δυο λόγια».

Ένιωσε το πρόσωπό του κρύο και υγρό κι έτσι έχωσε το γράμμα στην τσέπη του παντελονιού του, με σκοπό να το διαβάσει σε κάποια από τις πολλές ελεύθερες στιγμές του στου Γκουπίλ. Χτένισε προς τα πίσω τα μακριά πυκνά μαλλιά του, που είχαν ένα κιτρινοκόκκινο χρώμα, φόρεσε ένα κολλαριστό άσπρο πουκάμισο με χαμηλό κολάρο και έδεσε τη μαύρη γραβάτα του σε χοντρό κόμπο. Κατέβηκε για το πρόγευμα και για το χαμόγελο της Ούρσουλα.

Η Ούρσουλα Λόγιερ κι η μητέρα της, χήρα ενός εφημέριου από την Προβηγκία, είχαν ένα νηπιαγωγείο για αγόρια, σ' ένα μικρό σπιτάκι πίσω στον κήπο. Η Ούρσουλα ήταν δεκαεννιά χρόνων, ένα χαμογελαστό πλάσμα με μεγάλα μάτια κι ένα ντελικάτο οβάλ πρόσωπο, με ολοκάθαρα απαλά χρώματα, το μικρό κορμί της ήταν λυγρό και καλλίγραμμο. Του Βικέντιου του άρεσε να κοιτάζει τη λαμπρότητα του γέλιου που, σαν μια λάμψη από πολύχρωμη ομπρέλα, σκέπαζε το νόστιμο μουτράκι της.

Η Ούρσουλα τον σέρβιρε με γρήγορες, κομψές κινήσεις, φλυαρώντας όλο ζωηράδα, όσο εκείνος έτρωγε. Ο Βικέντιος ήταν εικοσιενός χρόνων κι ερωτευμένος για πρώτη φορά. Η ζωή ξανοιγόταν μπροστά του. Σκέφτηκε πως θα 'ταν πολύ τυχερός άνθρωπος, αν θα μπορούσε να παίρνει το πρωινό του απέναντι στην Ούρσουλα για όλη του τη ζωή.

Η Ούρσουλα έφερε μια λεπτή φέτα μπέικον, ένα αυγό κι ένα φλιτζάνι δυνατό, μαύρο τσάι. Κάθησε ανάλαφρα σε μια καρέκλα στην απέναντι μεριά του τραπεζιού, χάιδεψε τις καφετιές μπουκλίτσες στο πίσω μέρος του κεφαλιού της και του χαμογέλασε ενώ του έδινε το ένα μετά το άλλο το αλάτι, το πιπέρι, το βούτυρο και μια φρυγανιά.

«Η ρεζεντά σας μεγάλωσε λιγάκι», είπε το κορίτσι, υγραίνοντας τα χείλη με τη γλώσσα της. «Θέλετε να της ρίξετε μια ματιά, πριν φύγετε για τη γκαλερί;»

«Ναι», απάντησε. «Θέλετε, δηλαδή, θα θέλατε... να μου τη δείξετε;»

«Τι αστειός άνθρωπος που είναι! Φυτεύει μόνος του τη ρεζεντά κι ύστερα δεν ξέρει πού να πάει να τη βρει». Η Ούρσουλα είχε τη συνήθεια να μιλά για τους ανθρώπους σαν να μην βρίσκονταν εκεί μπροστά της.

Ο Βικέντιος ξεροκατάπιε. Οι τρόποι του, όπως και το κορμί του, ήταν αδέξιοι, βαρείς και δεν μπορούσε ποτέ να βρει τις σωστές λέξεις μιλώντας με την Ούρσουλα. Βγήκαν στην αυλή. Ήταν ένα δροσερό απριλιάτικο πρωινό, αλλά οι μηλιές είχαν κιόλας ανθίσει. Ένας μικρός κήπος χώριζε το σπίτι των Λόγιερ από το νηπιαγωγείο. Μόλις λίγες μέρες πριν ο Βικέντιος είχε φυτέψει τουλίπες και μοσχομπίζελα. Η ρεζεντά ξεπεταγόταν ζωηρή. Ο Βικέντιος και η Ούρσουλα έγειραν πλάι πλάι, να δουν το φυτό και τα κεφάλια τους σχεδόν άγγιξαν το ένα το άλλο. Η Ούρσουλα ανάδινε ένα δυνατό, φυσικό άρωμα από τα μαλλιά της.

«Δεσποινίς Ούρσουλα», είπε.

«Ναι;» Αποτράβηξε το κεφάλι της, αλλά του χαμογέλασε ερωτηματικά.

«Εγώ... εγώ... δηλαδή...»

«Ω, Θεέ μου, μα τι γλωσσοδέτης είναι αυτός μ' εσάς;» ρώτησε και τινάχτηκε πάνω. Την ακολούθησε ως την πόρτα του νηπιαγωγείου. «Τα κουταβάκια μου θα 'ρθουν όπου να 'ναι», είπε εκείνη. «Δεν θ' αργήσετε για τη γκαλερί;»

«Έχω καιρό. Πάω με τα πόδια ως το Στραντ, σε σαράντα πέντε λεπτά».

Η Ούρσουλα δεν μπορούσε να βρει τίποτα να του πει κι έτσι σήκωσε τα δυο της χέρια πίσω της για να μαζέψει μια τούφα μαλλιών που ξέφευγαν στο λαιμό της. Οι καμπύλες του κορμιού της ήταν εξαιρετικά έντονες για ένα τόσο λεπτό σώμα.

«Τι κάνατε μ' αυτή τη ζωγραφιά του Μπραμπάντ που μου έχετε υποσχεθεί για το νηπιαγωγείο;»

«Έστειλα ένα αντίγραφο από τα σχέδια του Σεζάρ ντε Κοκ στο Παρίσι. Θα το υπογράψει για σας».

«Ω, υπέροχα!» είπε εκείνη και χτύπησε τα χέρια της, έκανε να φύγει κι ύστερα στράφηκε πάλι προς το μέρος του. «Καμιά φορά, κύριε, καμιά φορά, γίνεστε πολύ χαριτωμένος».

Του χαμογέλασε με τα μάτια και τα χείλη της κι έκανε πάλι να φύγει. Εκείνος την έπιασε από το χέρι. «Σκέφτηκα να βρω ένα όνομα για σας, χτες που έπεσα να κοιμηθώ», είπε. «Σας ονόμασα: ο άγγελος με τα κουτάβια», της είπε γαλλικά.

Η Ούρσουλα έγειρε πίσω το κεφάλι και γέλασε με την καρδιά της. «Ο άγγελος με τα κουτάβια», φώναξε. «Πρέπει να πάω να το πω στη μητέρα!»

Ξέφυγε από το κράτημά του, του γέλασε πάνω απ' τον ώμο της και πέρασε τον κήπο τρέχοντας κατά το σπίτι.

Ο Βικέντιος φόρεσε το ψηλό καπέλο του, πήρε τα γάντια του και βγήκε έξω στην οδό Κλάπαμ. Τα σπίτια ήταν αραιά σ' αυτή την απόσταση από το κέντρο του Λονδίνου. Σ' όλους τους κήπους, οι πανσέδες, τα λευκάκανθα και τα λιβόρνα είχαν ανθίσει.

Η ώρα ήταν οχτώ και τέταρτο· θα 'πρεπε να βρίσκεται στου Γκουπίλ κατά τις εννιά. Περπατούσε ζωηρά κι άνετα και, καθώς τα σπίτια πύκνωναν, προσπερνούσε όλο και περισσότερους επιχειρηματίες που πήγαιναν στη δουλειά τους. Ένιωθε εξαιρετικά φιλικά μ' όλους κι αυτοί το ίδιο. Σίγουρα ήξεραν τι υπέροχο πράγμα είναι να 'σαι ερωτευμένος. Προχώρησε κατά μήκος της αποβάθρας του Τάμεση, πέρασε τη γέφυρα και το Αββαείο του Ουεστμίνστερ, το Κοινοβούλιο κι έστριψε για το Νο 17 της οδού Σαουθάμπτον, στο Στραντ, όπου ήταν τα «Καταστήματα Λονδίνου της Γκουπίλ Α.Ε. και Σια, Έμποροι Τέχνης και Εκδότες Χαλκογραφιών».

Καθώς περνούσε το κεντρικό σαλόνι με τα παχιά χαλιά και τις πλούσιες ταπετσαρίες, είδε έναν πίνακα που έδειχνε κάποιο είδος ψαριού ή δράκοντα, δυο μέτρα μήκος. Ένας κοντός ανθρωπάκος το παρατηρούσε. Τίτλος: «Ο Αρχάγγελος Μιχαήλ σκοτώνει τον Σατανά».

«Υπάρχει ένα δέμα για σας, στον πάγκο των λιθογραφιών», του είπε ένας από τους κλητήρες, καθώς τον προσπερνούσε.

Η δεύτερη αίθουσα του καταστήματος, καθώς έβγαινες απ' το σαλόνι με τους πίνακες, όπου ήταν εκτεθειμένα έργα του Μιλέ, του Μπόουτον και του Τάρνερ, είχε αποκλειστικά χαλκογραφίες και λιθογραφίες. Υπήρχε και μια τρίτη αίθουσα που έμοιαζε με κατάστημα περισσότερο από τις άλλες δυο κι όπου γίνονταν οι περισσότερες πωλήσεις. Ο Βικέντιος γέλασε καθώς θυμήθηκε εκείνη τη γυναίκα που ήταν η τελευταία πελάτισσα το προηγούμενο απόγευμα. «Δε μου κάνει κέφι αυτός ο πίνακας Χάρυ, τι λες κι εσύ;» ρώτησε τον άντρα της. «Το σκυλί μοιάζει πολύ μ' εκείνο που με δάγκωσε πέρσι το καλοκαίρι στο Μπράιτον».

ΑΡΑ ΔΕΝ ΕΛΑΒΕΣ το τελευταίο μου γράμμα;» ρώτησε ο Τεό το άλλο πρωί καθώς έπαιρναν τα κρουασάν και τον καφέ τους.

«Δε νομίζω», απάντησε ο Βικέντιος. «Τι έγγραψες;»

«Την είδηση για την προαγωγή μου στου Γκουπίλ».

«Ω, μα Τεό, γιατί δε μου το είπες χτες;»

«Ήσουν πολύ ενθουσιασμένος για ν' ακούσεις το παραμικρό. Ανέλαβα τη διεύθυνση της γκαλερί στη Μονμάρτη».

«Τεό, μα αυτό είναι υπέροχο! Μια γκαλερί τέχνης όλη δική σου!»

«Στην πραγματικότητα, δεν είναι δικιά μου Βικέντιε. Πρέπει να εφαρμόζω αρκετά πιστά την πολιτική των Γκουπίλ, αλλά με άφησαν να εκθέτω και τους Εμπρεσιονιστές στον ημιώροφο...»

«Και ποιους εκθέτεις;»

«Μονέ, Ντεγκά, Πισαρό και Μανέ».

«Δεν τους έχω ακούσει καθόλου».

«Τότε καλύτερα να έρθεις μαζί μου στην γκαλερί και να τους μελετήσεις καλά για αρκετή ώρα!»

«Τι σημαίνει αυτό το πονηρό σου χαμόγελο, Τεό;»

«Α, τίποτα. Θες κι άλλο καφέ; Πρέπει να φύγουμε σε λίγα λεπτά. Πηγαίνω με τα πόδια στο μαγαζί κάθε πρωί».

«Ευχαριστώ. Όχι, όχι άλλο, μόνο μισό φλιτζάνι. Ο διάβολος να με πάρει, Τεό αγόρι μου, αλλά είναι όμορφο να ξαναπαίρνω πρωινό στο ίδιο τραπέζι μαζί σου!»

«Σε περίμενα να έρθεις στο Παρίσι, εδώ και πολύν καιρό. Σίγουρα θα κατέληγες εδώ, αλλά νομίζω ότι θα ήταν καλύτερα αν το ανέβαλλες μέχρι τον Ιούνιο, όταν θα μετακομίσω στην οδό Λεπίκ. Θα έχουμε τρία μεγάλα δωμάτια εκεί. Καθώς βλέπεις, δε θα μπορέσεις να εργαστείς και πολύ εδώ».

Ο Βικέντιος ανακάθισε στην καρέκλα του και κοίταξε γύρω του. Το διαμέρισμα του Τεό ήταν όλο κι όλο ένα δωμάτιο, μια μικροσκοπική κουζίνα κι ένα γραφειάκι. Το δωμάτιο ήταν χαρούμενα επιπλωμένο με αυθεντικά κομμάτια Louis Philippe, αλλά μόλις που υπήρχε χώρος για να κινηθείς.

«Αν στήσω κάπου καβαλέτο», είπε ο Βικέντιος, «θα πρέπει να μετακινήσουμε μερικά από τα όμορφα έπιπλά σου κατεβάζοντάς τα στην αυλή».

«Ξέρω ότι δεν υπάρχει καθόλου χώρος, αλλά κατάφερα να πάρω φτηνά αυτά τα κομμάτια κι είναι ακριβώς εκείνα που ήθελα για το καινούργιο διαμέρισμα. Έλα, πάμε Βικέντιε. Θα κατηφορίσουμε το

λόφο προς τα κάτω ακολουθώντας την αγαπημένη μου διαδρομή ως τη Μονμάρτη. Δεν ξέρεις τίποτα από το Παρίσι αν δεν το μυρίσεις νωρίς το πρωί».

Ο Τεό φόρεσε το βαρύ, μαύρο σακάκι του, που κούμπωνε σταυρωτά ψηλά, κάτω από την ολόλευκη γραβάτα και το κολάρο του, βούρτσισε μια τελευταία φορά τις μικρές μπούκλες των μαλλιών του, που έπεφταν δεξιά κι αριστερά, κι ύστερα ίσιωσε προς τα κάτω το μουστάκι και το απαλό μούσι του. Φόρεσε το μαύρο σκληρό του καπέλο, πήρε τα γάντια και το μπαστούνι του και βγήκε απ' την εξώπορτα.

«Λοιπόν, Βικέντιε, είσαι έτοιμος; Ω, Θεέ μου, είσαι απαίσιος! Αν κυκλοφορούσες με αυτό το ντύσιμο οπουδήποτε αλλού εκτός από το Παρίσι, θα σε είχαν συλλάβει!»

«Μα, τι έχει το ντύσιμό μου;» είπε ο Βικέντιος κι έσκυψε να κοιτάξει τον εαυτό του. «Φορώ αυτά τα ρούχα σχεδόν δυο χρόνια τώρα και κανένας δεν είπε τίποτα».

Ο Τεό γέλασε. «Δεν πειράζει, οι Παριζιάνοι έχουν συνηθίσει να βλέπουν ανθρώπους σαν κι εσένα. Θα σου πάρω μερικά ρούχα απόψε όταν θα κλείσουμε την γκαλερί».

Κατέβηκαν ένα απότομο κλιμακοστάσιο, πέρασαν μπρος απ' το διαμέρισμα του θυρωρού και βγήκαν από την πόρτα προς την οδό Λαβάλ. Ήταν ένας αρκετά φαρδύς, πολυάσχολος και καθωσπρέπει δρόμος, με μεγάλα μαγαζιά που πουλούσαν ποτά, κορνίζες για πίνακες και αντίκες.

«Κοίταξε τις τρεις όμορφες κυρίες στο τρίτο πάτωμα του κτηρίου μας», είπε ο Τεό.

Ο Βικέντιος κοίταξε ψηλά κι είδε τρία γύψινα γυναικεία μπούστα. Κάτω από το πρώτο έγραφε «Γλυπτική», κάτω από το μεσαίο «Αρχιτεκτονική» και κάτω από το τελευταίο «Ζωγραφική».

«Τι τους έπιασε κι έκαναν τη Ζωγραφική σαν μια άσχημη μάγισσα;»

«Δεν ξέρω», απάντησε ο Τεό, «αλλά, οπωσδήποτε, ήρθες στο κατάλληλο σπίτι».

Οι δυο άντρες προσπέρασαν το «Λε Βιε Ρουέν, Αντίκες», απ' όπου ο Τεό είχε αγοράσει τα έπιπλα Louis Philippe. Σε μια στιγμή βρέθηκαν στην οδό Μονμάρτης, που σκαρφάλωνε χαριτωμένα ως πάνω ψηλά κι ως τη λεωφόρο Κλισύ και το λόφο της Μονμάρτης κι ύστερα κατέβαινε από την άλλη πλευρά, στην καρδιά της πόλης. Ο δρόμος λουζόταν στην πρωινή λιακάδα, γεμάτος από τις μυρωδιές του Παρισιού που ξεπηδούσαν από παντού, από ανθρώπους που έτρωγαν κρουασάν στα «καφέ», από μαγαζιά που πουλούσαν λαχανικά, κρέας, τυριά κι άνοιγαν εκείνη την ώρα να δεχτούν την πελατεία της ημέρας.

Ήταν μια βουερή αστική συνοικία, γεμάτη μικρά μαγαζιά. Άντρες που πήγαιναν στις δουλειές τους περπατούσαν στη μέση του δρόμου. Νοικοκυρές ψαχούλευαν τα εμπορεύματα στους πάγκους μπροστά στα μαγαζιά και παζάρευαν καβγαδίζοντας με τους μαγαζάτορες.

Ο Βικέντιος ανάσανε βαθιά. «Αυτό είναι το Παρίσι», είπε. «Ύστερα απ' όλα αυτά τα χρόνια».

«Ναι, το Παρίσι. Η πρωτεύουσα της Ευρώπης. Ιδιαίτερα για ένα ζωγράφο».

Ο Βικέντιος ρουφούσε αυτό το βουερό ποτάμι της ζωής που ξεχυνόταν πάνω και προς τα κάτω από το λόφο. Τα γκαρσόνια, με σακάκια με κόκκινες και μαύρες ρίγες, οι νοικοκυρές που κουβαλούσαν μακριές φραντζόλες ψωμί κάτω από τη μασχάλη τους, τα καροτσάκια στο καλντερίμι, οι καμαριέρες με τις μαλακές τους παντούφλες, οι πλούσιοι επιχειρηματίες που πήγαιναν στις δουλειές τους. Αφού περνούσε από μικρά μαγαζάκια που πουλούσαν αλλαντικά, γλυκά και ψωμί, από καθαριστήρια και μικρά «καφέ», η οδός Μονμάρτης έστριβε κατεβαίνοντας το λόφο. Μετά, ξεχυνόταν στην πλατεία Σατωντέν, που σχημάτιζε ένα κύκλο όπου συναντιόνταν έξι δρόμοι. Διέσχισαν τον κύκλο και προσπέρασαν την Νοτρ Νταμ ντε Λορέτ, μια τετράγωνη, βρόμικη, από μαύρη πέτρα εκκλησία, με τρεις αγγέλους στην οροφή, που αιωρούνταν ειδυλλιακά μέσα σε αυτοκρατορικό γαλάζιο. Ο Βικέντιος κοίταξε την επιγραφή πάνω από την πύλη.

Το εννοούν σοβαρά αυτό το Λιμπερτέ-Εγκαλιτέ-Φρατερνιτέ, Τεό;» ρώτησε.

«Έτσι πιστεύω. Η Τρίτη Δημοκρατία θα παραμείνει μόνιμα καθώς φαίνεται. Οι βασιλόφρονες έχουν σχεδόν πεθάνει κι οι σοσιαλιστές έρχονται στην εξουσία. Ο Εμίλ Ζολά μου έλεγε τις προάλλες ότι η επόμενη επανάσταση θα είναι ενάντια στον καπιταλισμό, αντί της βασιλείας».

«Ο Ζολά! Τι υπέροχο που τον γνωρίζεις, Τεό».

«Μου τον σύστησε ο Πωλ Σεζάν. Συναντιόμαστε όλοι μια φορά τη βδομάδα στο Καφέ Μπατινιόλ. Θα σε πάρω μαζί μου την άλλη φορά που θα πάω».

Αφήνοντας την πλατεία Σατωντέν, η οδός Μονμάρτης έχανε τον αστικό χαρακτήρα της κι έπαιρνε ένα πιο σοβαρό ύφος. Τα μαγαζιά ήταν πιο μεγάλα, τα «καφέ» πιο επιβλητικά, οι άνθρωποι καλύτερα ντυμένοι, τα κτήρια έδειχναν πιο πλούσια. Μιούζικ-χωλ κι εστιατόρια απλώνονταν στις παρόδους, ξενοδοχεία έκαναν την εμφάνισή τους κι άμαξες έπαιρναν τη θέση των εμπορικών κάρων.

Τα δυο αδέρφια βάδιζαν με γρήγορο βήμα. Η κρύα λιακάδα ήταν αναζωογονητική και στον αέρα υπήρχε η γεύση που θυμίζει την πλούσια και πολύπλοκη ζωή της πόλης.

«Μια που δε θα μπορείς να εργαστείς στο σπίτι, Βικέντιε», είπε ο Τεό, «θα σου πρότεινα να πας στο ατελιέ του Κορμάν».

«Πώς είναι εκεί;»

«Ε, καλά, ο Κορμάν είναι ακαδημαϊκός στις αντιλήψεις του, όπως όλοι οι δάσκαλοι, αλλά αν δε θες την κριτική του θα σε αφήσει ήσυχο».

«Κοστίζει πολλά;»

Ο Τεό χτύπησε απαλά το μηρό του Βικέντιου με το μπαστονάκι του. «Δε σου είπα ότι πήρα προαγωγή; Πρόκειται να γίνω ένας από αυτούς τους πλουτοκράτες που ο Ζολά θα σαρώσει από το πρόσωπο της γης στην επόμενη επανάστασή του!»

Τελικά η οδός Μονμάρτης ξεχυνόταν στη φαρδιά, επιβλητική λεωφόρο Μονμάρτης, με τα μεγάλα πολυώροφα καταστήματα, τις στοές και τα μαγαζιά πολυτελείας. Η λεωφόρος που λεγόταν Λεωφόρος

των Ιταλών, λίγα τετράγωνα πιο κάτω, κι οδηγούσε στην πλατεία της Όπερας, ήταν η πιο σημαντική λεωφόρος της πόλης. Παρόλο που ο δρόμος ήταν άδειος αυτήν την πρωινή ώρα, οι υπάλληλοι μέσα στα καταστήματα ετοιμάζονταν για μια πολυάσχολη μέρα.

Το παράρτημα της γκαλερί Γκουπίλ που διηύθυνε ο Τεό, βρισκόταν στον αριθμό 19, ακριβώς ένα μικρό τετράγωνο στα δεξιά της οδού Μονμάρτης. Ο Βικέντιος κι ο Τεό διέσχισαν τη φαρδιά λεωφόρο, στάθηκαν πλάι σε μια λάμπα του γκαζιού, στη μέση, για ν' αφήσουν μια άμαξα να περάσει κι ύστερα συνέχισαν ως τη γκαλερί.

Οι καλοντυμένοι υπάλληλοι υποκλίθηκαν με σεβασμό καθώς ο Τεό πέρασε στο σαλόνι της γκαλερί του. Ο Βικέντιος θυμήθηκε ότι κι αυτός υποκλινόταν μπροστά στον Τέρστεεγκ και στον Όμπαχ, όταν ήταν υπάλληλος. Στον αέρα κυκλοφορούσε αυτό το ίδιο άρωμα πολιτισμού και λεπτότητας, μια μυρωδιά που ο ίδιος νόμιζε ότι την είχε ξεχάσει. Στους τοίχους του σαλονιού κρέμονταν πίνακες του Μπουγκερώ, του Χέννερ και του Ντελαρός. Πάνω από το κεντρικό σαλόνι, ήταν ένας μικρός εξώστης και μια σκάλα στο πίσω μέρος οδηγούσε ως εκεί.

«Οι πίνακες που θα ήθελες να δεις βρίσκονται στον ημιώροφο», είπε ο Τεό. «Κατέβα όταν τελειώσεις μαζί τους και πες μου τη γνώμη σου».

«Τεό, πού το πας;»

Το χαμόγελο του Τεό έγινε ακόμα πιο πλατύ. «Θα τα πούμε σε λίγο», είπε στα γαλλικά και εξαφανίστηκε στο γραφείο του.